**Európai Parlament**
2019-2024

*Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság*

**2023/2113(INI)**

26.10.2023

# JELENTÉSTERVEZET

jelentés a Bizottság 2023. évi jogállamisági jelentéséről
(2023/2113(INI))

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

Előadó: Sophia in 't Veld

A társbizottsági vélemény előadója az eljárási szabályzat 57. cikkének megfelelően:
Adrián Vázquez Lázara, Jogi Bizottság

## TARTALOM

**Oldal**

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY .....3

## AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

**jelentés a Bizottság 2023. évi jogállamisági jelentéséről**
**(2023/2113(INI))**

*Európai Parlament*,

– tekintettel az Európai Unióról szóló szerződésre (EUSZ) és különösen annak 2. cikkére, 3. cikke (1) bekezdésére, 3. cikke (3) bekezdésének második albekezdésére, 4. cikkének (3) bekezdésére, valamint 5., 6., 7., 11., 19. és 49. cikkére,

– tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre (EUMSZ) és különösen annak a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok Unión belüli tiszteletben tartásával, védelmével és előmozdításával kapcsolatos cikkeire, többek között a 70., 258., 259., 260., 263., 265. és 267. cikkre,

– tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájára,

– tekintettel az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatára,

– tekintettel a Bizottság „2023. évi jogállamisági jelentés – A jogállamiság helyzete az Európai Unióban” című, 2023. július 5-i közleményére (COM(2023)0800),

– tekintettel az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló, 2020. december 16-i (EU, Euratom) 2020/2092 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[1] (a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszerről szóló rendelet),

– tekintettel a Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek program létrehozásáról, valamint az 1381/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 390/2014/EU tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2021. április 28-i (EU) 2021/692 európai parlamenti és tanácsi rendeletre[2],

– tekintettel az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára,

– tekintettel az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelmét szolgáló ENSZ-egyezményekre, az ENSZ egyetemes időszakos felülvizsgálatának ajánlásaira és jelentéseire, valamint az ENSZ-egyezmények végrehajtását felügyelő testületek ítélkezési gyakorlatára és az Emberi Jogi Tanács különleges eljárásaira,

– tekintettel a Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala, a nemzeti kisebbségi főbiztos, a médiaszabadsággal foglalkozó képviselő és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) más szerveinek ajánlásaira és jelentéseire,

– tekintettel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre és az Európai Szociális Chartára, az Emberi Jogok Európai Bíróságának és a Szociális Jogok Európai Bizottságának ítélkezési gyakorlatára, az Európa Tanács Parlamenti

[1] HL L 433. I, 2020.12.22., 1. o.
[2] HL L 156. I, 2021.5.5., 1. o.

Közgyűlésének, Miniszteri Bizottságának, emberi jogi biztosának, Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottságának, megkülönböztetésmentességgel, sokféleséggel és befogadással foglalkozó irányító bizottságának, Velencei Bizottságának és más szerveinek egyezményeire, ajánlásaira, határozataira, véleményeire és jelentéseire,

– tekintettel az Európa Tanács és az Európai Unió közötti 2007. május 23-i egyetértési megállapodásra és az EU-nak az Európa Tanáccsal folytatott együttműködésre vonatkozó prioritásairól (2020–2022) szóló 2020. július 8-i tanácsi következtetésekre,

– tekintettel a Bizottságnak az EUSZ 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően kiadott, a jogállamiság Lengyel Köztársaság általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapításáról szóló tanácsi határozatra irányuló, 2017. december 20-i, indokolással ellátott javaslatára (COM(2017)0835),

– tekintettel az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) „Európa civil társadalma: továbbra is nyomás alatt” című, 2022. július 19-i, „Az alapvető jogokról szóló 2022. évi jelentés” című, 2022. június 8-i, „A civil társadalom mozgásterének védelme az EU-ban” című, 2022. augusztus 19-i és az „Antiszemitizmus: Az Európai Unióban 2011 és 2021 között észlelt antiszemita incidensek áttekintése” című, 2022. november 3-i jelentésére, valamint egyéb jelentéseire, adataira és eszközeire, különösen az Európai Unió alapjogi információs rendszerére (EFRIS),

– tekintettel a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozásáról szóló, a Bizottságnak szóló ajánlásokat tartalmazó 2016. október 25-i állásfoglalására[3],

– tekintettel a lengyelországi helyzetre vonatkozóan az EUSZ 7. cikke (1) bekezdésének alkalmazásáról szóló bizottsági határozatról szóló, 2018. március 1-jei állásfoglalására[4],

– tekintettel „Az Európai Értékek Eszköze létrehozásának szükségességéről az olyan civil társadalmi szervezetek támogatására, amelyek az Európai Unióban helyi és nemzeti szinten előmozdítják az alapvető értékeket” című, 2018. április 19-i állásfoglalására[5],

– tekintettel az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése alapján a Tanácsot felkérő javaslatról szóló, 2018. szeptember 12-i állásfoglalására[6], amely szerint fennáll az Unió alapját képező értékek Magyarország általi súlyos megsértésének egyértelmű veszélye,

– tekintettel a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmét szolgáló átfogó uniós mechanizmus szükségességéről szóló, 2018. november 14-i állásfoglalására[7],

– tekintettel a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozásáról szóló, 2020. október 7-i állásfoglalására[8],

[3] HL C 215., 2018.6.19., 162. o.
[4] HL C 129., 2019.4.5., 13. o.
[5] HL C 390., 2019.11.18., 117. o.
[6] HL C 433., 2019.12.23., 66. o.
[7] HL C 363., 2020.10.28., 45. o.
[8] HL C 395., 2021.9.29., 2. o.

– tekintettel a Covid19 kapcsán bevezetett intézkedések demokráciára, jogállamiságra és alapvető jogokra gyakorolt hatásáról szóló, 2020. november 13-i állásfoglalására[9],

– tekintettel a jogállamiság európai unióbeli helyzetéről és a feltételrendszerről szóló (EU, Euratom) 2020/2092 rendelet alkalmazásáról szóló, 2021. június 10-i állásfoglalására[10],

– tekintettel a Bizottság 2020. évi jogállamisági jelentéséről szóló, 2021. június 24-i állásfoglalására[11],

– tekintettel az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszer alkalmazására vonatkozó iránymutatások létrehozásáról szóló, 2021. július 8-i állásfoglalására[12],

– tekintettel „A demokráciának, valamint a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének az Unióban való megerősítéséről szóló, 2021 november 11-i állásfoglalására; polgári és büntetőjogi eljárások indokolatlan alkalmazása újságírók, nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom elhallgattatására[13],

– tekintettel a sürgősségi alapok és a válsággal kapcsolatos kiadási területek esetében a korrupció, a szabálytalan kiadások, valamint az uniós és nemzeti forrásokkal való visszaélés elkerülését célzó megelőző intézkedések értékeléséről szóló, 2021. december 15-i állásfoglalására[14],

– tekintettel a civil társadalom mozgásterének Európában tapasztalható szűküléséről szóló, 2022. március 8-i állásfoglalására[15],

– tekintettel a jogállamiságról és az Európai Bíróság ítéletének következményeiről szóló, 2022. március 10-i állásfoglalására[16],

– tekintettel a Bizottság 2021. évi jogállamisági jelentéséről szóló, 2022. május 19-i állásfoglalására[17],

– tekintettel a jogállamiságról és a lengyel nemzeti helyreállítási terv lehetséges jóváhagyásáról (Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz) szóló, 2022. június 9-i állásfoglalására[18],

– tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az Unió alapértékeinek Magyarország általi súlyos megsértése egyértelmű kockázatának

[9] HL C 415., 2021.10.13., 36. o.
[10] HL C 67., 2022.2.8., 86. o.
[11] HL C 81., 2022.2.18., 27. o.
[12] HL C 99., 2022.3.1., 146. o.
[13] HL C 205., 2022.5.20., 2. o.
[14] HL C 251., 2022.6.30., 48. o.
[15] HL C 347., 2022.9.9., 2. o.
[16] HL C 347., 2022.9.9., 168. o.
[17] HL C 479., 2022.12.16., 18. o.
[18] HL C 493., 2022.12.27., 108. o.

megállapításáról szóló tanácsi határozatra irányuló javaslatról szóló, 2022. szeptember 15-i állásfoglalására[19],

– tekintettel „Az alapvető jogok helyzete az Európai Unióban (2020−2021)” című, 2022. szeptember 15-i állásfoglalására[20],

– tekintettel az öt évvel Daphne Caruana Galizia meggyilkolása után Máltán tapasztalható jogállamisági helyzetről szóló, 2022. október 20-i állásfoglalására[21],

– tekintettel a Szlovákiában homofób indíttatásból elkövetett közelmúltbeli gyilkosság fényében az LMBTIQ+-személyek elleni, Európa-szerte növekvő számú gyűlölet-bűncselekményekről szóló, 2022. október 20-i állásfoglalására[22],

– tekintettel a faji igazságosság, a megkülönböztetésmentesség és a rasszizmus elleni küzdelem EU-n belüli helyzetéről szóló, 2022. november 10-i állásfoglalására[23],

– tekintettel a feltételrendszerről szóló rendelet szerinti jogállamisági feltételek Magyarország általi teljesítésének értékeléséről és a magyar helyreállítási és rezilienciaépítési terv jelenlegi állásáról szóló, 2022. november 24-i állásfoglalására[24],

– tekintettel a „2023. évi jogállamisági jelentés – A jogállamiság helyzete az Európai Unióban” című jelentésről szóló, 2023. március 30-i állásfoglalására[25],

– tekintettel a PEGA vizsgálóbizottságának jelentésére, valamint a PEGA állásfoglalására és ajánlásaira[26],

– tekintettel a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok nyomon követésével foglalkozó csoport (DRFMG) visszajelzési jelentéseire, kiküldetési jelentéseire, írásbeli kérdéseire és válaszaira[27],

– tekintettel eljárási szabályzata 54. cikkére,

– tekintettel a Jogi Bizottság véleményére,

– tekintettel az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság jelentésére (A9-0000/2023),

***Igazságszolgáltatási rendszerek***

1. megismétli, hogy a független igazságszolgáltatás – a jogok és szabadságok megtagadása vagy megsértése esetén a hatékony jogorvoslat előfeltételeként – a jogállamiság gerincét

[19] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0324.
[20] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0325.
[21] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0371.
[22] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0372.
[23] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0389.
[24] Elfogadott szövegek, P9_TA(2022)0422.
[25] Elfogadott szövegek, P9_TA(2023)0094.
[26] Elfogadott szövegek, P9_TA(2023)0244.
[27] For all DRFMG monitoring activities, see:https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

képezi; hangsúlyozza, hogy a független és hatékony igazságszolgáltatás elengedhetetlen az uniós jog végrehajtásához, mivel a Bizottság az uniós jog érvényesítésében a nemzeti igazságügyi hatóságokra támaszkodik; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a „megfelelés vélelme” „színlelt megfeleléssé” válik, ha a Bizottság figyelmen kívül hagyja a nemzeti igazságügyi hatóságok hiányosságait; aggodalommal jegyzi meg, hogy bár egyes igazságszolgáltatási rendszerek papíron szilárdak lehetnek, esetenként nem immúnisak az állam foglyul ejtésére, a politikai beavatkozásra vagy a nepotizmusra; tudatában van annak, hogy ez a formális struktúrák egyszerű értékelésével nehezen felismerhető; ezért sürgeti a Bizottságot, hogy végezzen kvalitatívabb, kontextuális elemekre is kiterjedő elemzést;

2. megjegyzi, hogy a Bizottság jelentős eltéréseket állapít meg az uniós tagállamok között a bírói függetlenség és a biztosítékok tekintetében; megjegyzi, hogy az igazságszolgáltatási tanácsokkal kapcsolatban a jelentés számos pozitív kezdeményezést és folyamatban lévő fejleményt említ, nevezetesen Luxemburg, Hollandia, Portugália, Olaszország, Svédország, Finnország és Magyarország esetében; kiemeli azonban, hogy egy független értékelés szerint a magyarországi igazságszolgáltatás függetlenségével kapcsolatos négy „szupermérföldkő” közül csak egy tekinthető teljes mértékben teljesítettnek[28]; megjegyzi, hogy a Bizottság véleménye szerint Lengyelországban, Szlovákiában, Bulgáriában, Spanyolországban és Cipruson még foglalkozni kell az igazságszolgáltatási tanácsokkal kapcsolatos aggályokkal; aggodalommal jegyzi meg, hogy a fegyelmi eljárás felhasználható a bírói függetlenség korlátozásának eszközeként, ahogyan az Lengyelországban és Bulgáriában történik; megjegyzi, hogy a Bizottság végül az Európai Unió Bírósága elé terjesztette Lengyelország ügyét az uniós jognak a Lengyel Alkotmánybíróság általi megsértéséért;

3. megjegyzi, hogy noha a Bizottság megállapítása szerint egyes tagállamok, köztük Finnország, Ausztria, Szlovénia, Ciprus, Svédország és Magyarország kezdeményezéseket tettek vagy jelentettek be a bírói kinevezési eljárások és a felsőbíróságok működésének javítására, továbbra is kihívást jelent a magas szintű bírák kinevezése Máltán, Görögországban, Litvániában, Lettországban és Írországban; rámutat arra, hogy Lengyelország kapcsán továbbra is komoly aggodalmak övezik a Legfelsőbb Bíróság korábban kinevezett bíráit, köztük első elnökét, valamint azt, hogy Lengyelország folyamatosan elmulasztja az EU Bíróságának a Rendkívüli Ellenőrzési Kamarába történő bírói kinevezésről szóló előzetes döntésének végrehajtását; megjegyzi, hogy a Bizottság megállapítása szerint Szlovákiában a bírák esetében a bírósági határozataik tekintetében bevezetett „joggal való visszaélés” bűncselekménye továbbra is aggodalomra ad okot, mivel negatív pszichológiai hatást gyakorol a bírákra, és terhet ró a nyomozó hatóságokra;

***Korrupció***

4. megismétli, hogy a korrupció komoly veszélyt jelent a jogállamiságra, és erőteljesen rontja a demokráciába és a törvény előtti egyenlőségbe vetett bizalmat; felhívja a tagállamokat, hogy tegyenek sokkal többet a korrupció felszámolása érdekében;

[28] Magyar Helsinki Bizottság, *Frissített összefoglaló értékelés az igazságszolgáltatás függetlenségének helyreállítását célzó négy szupermérföldkő Magyarország általi teljesítéséről*, 2023. október 9.

5. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy annak ellenére, hogy minden tagállam rendelkezik korrupcióellenes stratégiával, a korrupcióérzékelés jelentősen eltér az EU-ban, Dánia, Finnország, Svédország és Hollandia pedig a legkevésbé korrupt országok közé tartozik, miközben Bulgáriában, Máltán, Magyarországon, Görögországban és Szlovéniában a korrupció érzékelt szintje aggasztó[29]; aggodalommal jegyzi meg továbbá, hogy a Bizottság megállapítása szerint egyes tagállamoknak, például Bulgáriának, Máltának, Magyarországnak, Görögországnak és Szlovéniának még nem sikerült szilárd eredményeket felmutatniuk az olyan magas szintű korrupciós ügyek kivizsgálása és büntetőeljárás alá vonása terén, amelyek elrettentő hatású jogerős ítéletekhez vezetnek;

6. hangsúlyozza, hogy a tagállami kormányoknak és az uniós tisztviselőknek példát kell mutatniuk azzal, hogy tartózkodnak a korrupt gyakorlatoktól, és hogy a korrupcióval kapcsolatos nyomozásoknak mentesnek kell lenniük a kormányzati vagy politikai beavatkozástól; rámutat arra, hogy a korrupcióban uniós tisztviselők is érintettek lehetnek, amint az a „Katargate” esetében is kiderült; ezért megismétli azt a kérését, hogy az éves jelentés az uniós intézményeket is vizsgálja;

7. elítéli, hogy Málta továbbra is befektetői állampolgársági rendszert működtet, amely a korrupció és más bűncselekmények szempontjából kiemelt kockázatot hordoz, különösen annak fényében, hogy számos más tagállam lépéseket tett a befektetői állampolgársági rendszerek eltörlésére; megerősíti azt az álláspontját, hogy a Bizottságnak élnie kell a jogszabályra irányuló javaslattételi előjogával, és kezdeményeznie kell az EU-ban működő valamennyi befektetői állampolgársági rendszer uniós jogalkotás útján történő betiltását;

8. úgy véli, hogy az uniós pénzeszközök megszerzéséhez előfeltételként kell szabni az Európai Ügyészséghez (EPPO) való csatlakozást; megismétli az Európai Ügyészség megbízatásának meghosszabbítására irányuló felhívását;

9. megjegyzi, hogy a korrupció nemzeti hatóságokat, köztük igazságügyi és rendőri hatóságokat is érinthet, amelyek feladata épp az, hogy küzdjenek ellene; úgy véli, hogy az uniós szervek, például az Europol, fontos szerepet játszhatnak a korrupció kivizsgálásában és a bizonyítékok beszerzésében, az Europol közreműködésének nemzeti jóváhagyására vonatkozó követelmény azonban akadályt jelent; kéri az Europol megbízatásának megerősítését annak érdekében, hogy képes legyen kivizsgálni az említett korrupciós ügyeket;

***Független hatóságok***

10. kiemeli, hogy a fékek és ellensúlyok csak akkor működhetnek, ha az ombudsmanok, a nemzeti emberi jogi intézmények, a számvevőszékek, az egyenlőséggel foglalkozó szervek és minden más független hatóság működési feltételei adottak, és ha e szervek kellően széles körű megbízatással rendelkeznek, függetlenek, és megfelelően finanszírozottak;

11. megjegyzi, hogy a Bizottság megállapítása szerint a helyzet tagállamonként jelentősen eltér: Cipruson, Szlovákiában, Luxemburgban, Portugáliában, Szlovéniában és

[29] A Transparency International *korrupcióérzékelési indexe*, 2023. január 31.

Lengyelországban bizonyos fejlemények a helyes irányba mutatnak; Litvániában, Magyarországon és Horvátországban továbbra is kihívások vannak; Olaszországban, Csehországban, Máltán és Romániában még mindig nincs nemzeti emberi jogi intézmény; Bulgária, Spanyolország és Ausztria különböző független hatóságainál késedelmes a kinevezés; Lengyelország pedig veszélyezteti a Legfőbb Ellenőrzési Hivatal hatékony működését; nagy aggodalommal veszi tudomásul a közelmúltbeli görögországi fejleményeket, ahol a független hatóságok, mint például a Görög Hírközlési Biztonsági és Adatvédelmi Hatóság (ADAE) és a Görög Adatvédelmi Hatóság egyre nagyobb nyomás alatt állnak a kémprogramok törvénytelen használatával kapcsolatos munkájuk miatt, és az ADAE igazgatótanácsának tagjait a görög parlament a közelmúltban gyorsított eljárásban felmentette, nyilvánvalóan amiatt, hogy az ADAE a görög hírszerző ügynökséggel szembeni bírság kiszabásáról szóló határozatot készült elfogadni;

***Médiapluralizmus és médiaszabadság***

12. kiemeli, hogy a médiapluralizmus és a tömegtájékoztatás szabadsága nélkül a demokratikus élet és a jogállamiság nem maradhat fenn;

13. hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a média tulajdonviszonyai átláthatók legyenek; megjegyzi, hogy a Bizottság megállapítása szerint a 2022. évi jogállamisági jelentés óta Görögországban, Luxemburgban, Svédországban új jogszabályokat fogadtak el, amelyek növelik a médián belüli tulajdonviszonyok átláthatóságát vagy javítják a médián belüli tulajdonviszonyokra vonatkozó információk nyilvános hozzáférhetőségét, és hogy az ilyen jogszabályokat Cipruson megerősítették, míg Bulgáriában, Csehországban és Franciaországban továbbra sem történt változás; megjegyzi továbbá, hogy a Bizottság megállapítása szerint a médiaszabályozókat elégtelen biztosítékok védik az indokolatlan politikai befolyással szemben, és hogy a hatóságoknak nincsenek erőforrásaik, különösen Magyarországon, Szlovéniában, Lengyelországban, Görögországban és Romániában;

14. hangsúlyozza a közszolgálati média szerkesztői függetlenségének fontosságát, és minden tagállam kötelességét ennek tiszteletben tartására;

15. kéri a Tanácsot és a Bizottságot, hogy biztosítsanak megfelelő finanszírozást a független és egész Európára kiterjedő minőségi újságírás számára nemzeti, regionális és helyi szinten egyaránt;

***Az újságírók védelme***

16. Emlékeztet arra, hogy az alapvető fékek és ellensúlyok részeként a független újságírás a demokratikus jogállamiság létfontosságú eleme, egyben a nyilvánosság általi ellenőrzés egyik eszköze is; aggodalmát fejezi ki több kormány szándékos arra irányuló kísérletei miatt, hogy elhallgattassák a jogsértéseket leleplező újságírókat;

17. sajnálatát fejezi ki az újságírók biztonságának számos tagállamban tapasztalható aggasztó tendenciái miatt; megjegyzi, hogy az Európa Tanács az újságírás védelmének és az újságírók biztonságának előmozdítását célzó platformja 2015 óta több mint 1600

fenyegetést regisztrált; sajnálatát fejezi ki az újságírók választási kampányok során történő megfélemlítése miatt, ahogy például ez a szlovákiai választások során történt;

18. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a különböző nemzetközi szervezetek által felvetett aggályok dacára a Málta által a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek ellen javasolt rendelkezések nem elegendőek az újságírók munkájának védelmére[30]; felszólítja a görög kormányt, hogy kezelje azokat a komoly kihívásokat, amelyeket a Media Freedom Rapid Response (MFRR) azonosított, amely szövetség nyomon követi és figyelemmel kíséri és a sajtó- és médiaszabadság megsértéseit és reagál azokra, különösen az önkényes megfigyelés, a büntetlenség vagy az újságírókkal szembeni bűncselekmények, a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek, valamint a médiapluralizmus és a tömegtájékoztatás szabadsága kapcsán;[31]; nagy aggodalommal jegyzi meg, hogy a francia hatóságok a közelmúltban őrizetbe vettek egy riportert, nyilvánvalóan azért, hogy feltárják a forrásait, valamint hogy illegálisan lehallgattak egy holland újságírót, aki a De Correspondentnek dolgozott;

19. felszólítja az uniós intézményeket, hogy mielőbb állapodjanak meg a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni ambiciózus irányelvről; felhívja a Bizottságot, hogy vizsgálja meg további lehetséges jogszabályok meghozatalát a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatos összes eset lefedése érdekében;

20. határozottan elítéli, hogy Giorgos Karaivaz meggyilkolását nem követte komoly vizsgálat; megjegyzi, hogy a két állítólagos gyilkost több mint két évvel a gyilkosság után tartóztatták le olyan bizonyítékok alapján, amelyek a jelek szerint mindvégig a rendőrség rendelkezésére álltak; úgy véli, hogy a gyilkosság kitervelőjét továbbra sem azonosították; megjegyzi, hogy Karaivaz – Daphne Caruana Galiziához és Ján Kuciakhoz hasonlóan – korrupció és bűnözés ügyében nyomozott, és magas – többek között politikai – körökben is ellenségeket szerezhetett; rámutat, hogy Daphne Caruana Galizia meggyilkolásának feltételezett kitervelőjét még mindig nem állították bíróság elé, a hatóságok pedig nem kezelték megfelelően az általa vizsgált korrupciós ügyeket és bűncselekményeket;

21. elítéli az újságírók illegális megfigyelését, különösen a kémprogramok felhasználását e célra; megdöbbenését fejezi ki amiatt, hogy a Bizottság nem hajlandó végrehajtani a Pegasus különleges vizsgálóbizottság valamennyi ajánlását, és ezt mulasztásnak tekinti; rámutat arra, hogy az újságírókkal, aktivistákkal, politikusokkal, ügyvédekkel és más politikai célpontokkal szemben kémszoftverekkel elkövetett visszaélés több száz esete közül egyikben sem szolgáltattak igazságot; ezért arra a következtetésre jut, hogy a Bizottság feltételezésével ellentétben számos nemzeti hatóság nem hajlandó és nem is képes foglalkozni az üggyel, így az áldozatok nem jutnak hatékony jogorvoslathoz, a demokrácia pedig védelem nélkül marad; mélységes aggodalmát fejezi ki a kémprogramokkal való visszaélés büntetlenségének újságírókra és forrásaikra gyakorolt elrettentő hatása miatt;

22. hangsúlyozza, hogy a kémszoftverek jogellenes használatának hatása sokkal erőteljesebb azokban a tagállamokban, ahol az állam foglyul ejtette azokat a

[30] Az Európa Tanács emberi jogi biztosa, *Levél a Máltai Parlament elnökéhez*, 2023. szeptember 26.
[31] International Press Institute, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece,* 2023. szeptember 27.

hatóságokat, amelyek általában a nyomozással, a célba vett személyek számára jogorvoslat nyújtásával és az elszámoltathatóság biztosításával foglalkoznak, és ahol válságban van a jogállamiság, valamint veszélyben van az igazságszolgáltatás függetlensége, ennélfogva ott a nemzeti hatóságokra nem lehet támaszkodni; felhívja ezért a Bizottságot, hogy a jogállamiságról szóló jelentésben szerepeltessen célzott, országspecifikus nyomon követést és ajánlásokat a kémprogramok tagállamok általi jogellenes használatával kapcsolatban, és értékelje az állami intézmények reagálóképességét a célba vett személyek jogorvoslati igényére;

***Átláthatóság és hozzáférés az információkhoz***

23. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy számos tagállam polgárai, újságírói és parlamenti képviselői folyamatosan nehézségekkel szembesülnek az információszerzés és a dokumentumokhoz való hozzáférés terén; kiemeli, hogy a hatóságok túl gyakran akadályozzák szándékosan az információkhoz és dokumentumokhoz való hozzáférést, például azáltal, hogy aránytalanul késleltetik a határozatokat, vagy csak mesterséges hozzáférést biztosítanak azáltal, hogy az információkat csak részben teszik elérhetővé;

***Civil társadalmi tér***

24. elismeri, hogy a civil társadalom és az egészséges civil társadalmi tér kulcsfontosságú szerepet játszik a jogállamiság fenntartásában és védelmében, és megismétli arra irányuló felhívását, hogy szenteljenek külön fejezetet a civil társadalom tagállamokon belüli helyzetének; megjegyzi, hogy a Bizottság megállapítása szerint Málta, Írország, Bulgária, Litvánia és Németország a civil társadalom keretének javítására irányuló erőfeszítéseket jelentett be vagy kezdeményezett, továbbá megállapítja, hogy a civil társadalom különös kihívásokkal szembesül Cipruson, Görögországban, Spanyolországban, Olaszországban és Franciaországban, és továbbra is komoly rendszerszintű korlátozásokkal szembesül Magyarországon és Lengyelországban; kéri a tagállamokat, hogy fogadják el a civil társadalmi szervezeteket a demokratikus élet fontos szereplőiként, és teremtsenek támogató környezetet a civil társadalom számára;

25. felhívja a Bizottságot, hogy célzott finanszírozás révén továbbra is fektessen be a civil társadalmi szervezetek kapacitásépítésébe, hogy nyomon követhessék és jelenthessék a tagállamokban a jogállamiság helyzetét, és biztosítson megfelelő védelmet az e folyamatban részt vevő civil társadalmi szervezetek számára;

***A kisebbségek védelme***

26. megjegyzi, hogy a demokrácia és a jogállamiság terén tapasztalható visszalépés és a kisebbségi jogok aláásása gyakran együtt jár; ismételten hangsúlyozza, hogy a jövőbeli jelentésekben a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok ellenőrzése tekintetében átfogó megközelítésre van szükség; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az EU-ban nem történt előrelépés a kisebbségek védelme terén; elítéli a kisebbségi csoportokkal szembeni gyűlöletbeszédet, beleértve a kormányzati vagy politikai tisztviselők gyűlöletbeszédét is;

27. felhívja az EU tagállamait, hogy tegyék minden szakpolitikai területen valós és átfogó prioritássá az LMBTIQ+-jogok védelmét; felhívja a Bizottságot, hogy használjon fel minden rendelkezésre álló eszközt – beleértve a tagállamokkal szembeni kötelezettségszegési eljárásokat is – annak biztosítására, hogy az LMBTIQ-jogokat az EU egész területén tiszteletben tartsák; felhívja a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe az Európa Tanács megkülönböztetésmentességgel, sokféleséggel és befogadással foglalkozó irányító bizottságának az LMBTIQ+-személyek elleni gyűlölet-bűncselekmények elleni küzdelemre vonatkozó 12 ajánlását, valamint a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság ajánlásait[32]; tudomásul veszi a közelmúltban Romániában elfogadott törvénytervezetet, amelynek célja az EUB 2018. évi, *Coman*-ügyben hozott ítéletének[33] való megfelelés, valamint azt a kritikát, hogy a törvénytervezet csak nagyon szűken hajtja végre az ítéletet, és nem garantálja az azonos nemű párok egyenlő jogait[34];

28. ismételten megerősíti, hogy a nők jogai emberi jogok, és semmi sem igazolhatja a nők jogainak és autonómiájának romlását; különösen elítéli a nők és lányok szexuális és reproduktív egészsége és jogai ellen több tagállamban elkövetett támadást; úgy véli, hogy a biztonságos és legális abortuszhoz való jogot az Alapjogi Chartában is rögzíteni kell;

29. felhívja a Bizottságot, hogy a következő jelentésbe foglaljon bele egy, a kisebbségek védelmére vonatkozó új pillért, amely feltérképezi az idegengyűlölet, a rasszizmus, az antiszemitizmus, az iszlamofóbia, a cigányellenesség és az LMBTIQ-fóbia valamennyi formáját az összes tagállamban;

30. csalódottságát fejezi ki amiatt, hogy a Bizottság lassan kezeli az alapvető jogokra vonatkozó jogszabályok és az ítélkezési gyakorlat tagállamok általi be nem tartását; elutasítja a Bizottság azon értelmezését, amely szerint az, hogy a nemzeti hatóságok nem hajlandók megfelelni az Európai Unió Bírósága (EUB) és az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEE) alapjogi ügyekben hozott ítéleteinek, „egyedi eseteknek” tekintendő, amelyek kapcsán nem indokolt jogsértési eljárásokat indítani; sürgeti a Bizottságot, hogy a Szerződések őreként tegyen eleget az uniós emberi jogi jogszabályok végrehajtásáért viselt felelősségének, és ne hagyatkozzon a „magánjogi jogérvényesítésre”;

***Átfogó következtetések a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok helyzetéről az EU-ban***

31. a fentiek fényében mély aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok tekintetében a helyzet Unió-szerte romlik; kiemeli, hogy míg a Bizottság jogállamisági jelentésében bemutatott helyzet számos aggasztó fejleményt tár fel, a helyzet még aggasztóbbnak tűnik, ha más független jelentéseket és forrásokat is

[32] Az Európa Tanács megkülönböztetésmentességgel, sokféleséggel és befogadással foglalkozó irányító bizottsága, A CM/Rec(2010)5 ajánlás végrehajtásának tematikus felülvizsgálata, 2023. szeptember 14.;Európa Tanács, Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság, Az ECRI általános politikai ajánlása az LMBTI-személyekkel szembeni intolerancia és megkülönböztetés megelőzéséről és leküzdéséről, 2023. szeptember 28.
[33] A Bíróság 2018. június 5-i ítélete, a Románia alkotmánybírósága által az EUMSZ 267. cikke alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem, ECLI:EU:C:2018:385.
[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions*, 2023. szeptember 22.

figyelembe veszünk; hangsúlyozza, hogy még ha egyes tagállamok példamutatók is a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmében és előmozdításában egy kölcsönös függésre épülő, nyitott Európai Unióban, ezeknek az értékeknek a más tagállamokban végbemenő eróziója veszélyezteti és aláássa az uniós intézményeket és az EU egészének helyzetét;

***Az uniós jogszabályok végrehajtása***

32. megjegyzi, hogy az összes uniós jog megfelelő végrehajtása a jogállamiságon alapuló unió előfeltétele; elítéli, hogy több tagállam néha nyíltan és szégyentelenül elmulasztja az uniós jogok tiszteletben tartását különböző területeken, például a menekültügy, a szankciók végrehajtása és az emberi jogok terén; hangsúlyozza, hogy ez azzal a kockázattal jár, hogy az EU-t törvényen kívüli övezetté teszi, ahol egyes tagállamok egyenlőbbnek érzik magukat másoknál, és a polgárok uniós jogai és szabadságai nem részesülnek egyenlő védelemben;

33. emlékezteti a Bizottságot, hogy mindenekelőtt ő a Szerződések őre; hangsúlyozza, hogy a jelentés kiadása nem elegendő a jogállamiságon alapuló Uniónk megerősítéséhez, de a jelentésnek konkrét végrehajtási intézkedéseket kell eredményeznie, különösen akkor, ha az ajánlásokat nem tartják be teljes mértékben;

34. mélységesen sajnálja, hogy a Bizottság nem tesz határozottabb lépéseket az uniós jog érvényesítése érdekében; ezért felhívja a Bizottságot, hogy fokozza az új jogsértési eljárások számát, és merészebben és sürgősebben mozdítsa elő a folyamatban lévő jogsértési eljárásokat; felhívja a Bizottságot, hogy ne használja a tagállamokkal folytatott „párbeszédet” vagy a „kísérleti” eljárást nyílt végű eszközként a tényleges jogsértési eljárások megindításának elkerülésére; felhívja a Bizottságot, hogy vizsgálja felül azt a Szerződések által nem megalapozott politikáját, hogy „egyedi” esetekben mellőzi a jogsértési eljárást, mivel ez a politika EU-szerte a polgárok súlyos jogfosztásához vezetett, különösen olyan esetekben, amikor a saját kormányaik megtagadják az uniós jognak vagy az EUB ítéleteinek való megfelelést, mivel ezen esetek többsége nem egyedi, hanem stratégiai és alapvető kérdésekkel foglalkozik;

35. megállapítja, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) ítéleteinek hiányos végrehajtása állandó probléma, egyúttal tudomásul veszi az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának közelmúltbeli határozatait[1]; üdvözli az EJEB vezető ítéleteinek végrehajtására vonatkozó rendszerszintű mutatók beépítését a jogállamiságról szóló jelentésbe annak 2022. évi kiadása óta; felhívja azonban a Bizottságot, hogy hozzon létre egy eredménytáblát, amely nyomon követi a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal kapcsolatos minden egyes EUB- és EJEE-ítélet végrehajtását, és teljes mértékben integrálja azt a jogállamiságról szóló éves jelentésbe; felhívja a tagállamokat, hogy haladéktalanul hajtsák végre a függőben lévő ítéleteket, és felhívja a Bizottságot, hogy értékelje az uniós jognak való megfelelésre vonatkozó következményeket, és szükség esetén hozzon jogsértési intézkedéseket;

***A jogállamisági jelentés mint eszköz***

36. elismeri, hogy a jogállamisági jelentés viszonyítási alappá vált az uniós intézmények jogállamisági kérdésekkel kapcsolatos munkájában az EU-ban és az egyes tagállamokban;

37. elismeri, hogy a Bizottság jogállamiságról szóló jelentése annak 2020. évi bevezetése óta átfogóbbá vált; sajnálja azonban, hogy a jelentés 2023. évi kiadása nem bővült jelentősen egy átfogó új pillér hozzáadásával; megismétli azon álláspontját, hogy a jelentésnek az EUSZ 2. cikkében foglalt értékek teljes körére ki kell terjednie, mivel ezeket nem lehet elszigetelten szemlélni; felhívja a Bizottságot, hogy jövőre terjessze ki a jelentés hatályát;

38. aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a Bizottság arra törekszik, hogy tényszerű és pártatlan legyen, és esetenként túlságosan diplomatikus és pontatlan a tagállamokban a jogállamisággal kapcsolatos problémák azonosításában; sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az eufemisztikus nyelvezet használata, valamint a következtetések és ajánlások tagállamonkénti mesterségesen egyenlő száma elfedi a tagállamok közötti nagyon is valós különbségeket; úgy véli, hogy az ajánlások teljesítésének értékelését pontosabbá és kvalitatívabbá kell tenni, nemcsak a jogszabályi változásokra támaszkodva, hanem a gyakorlati végrehajtásuk valódi és független bizonyítékaira is; megjegyzi, hogy esetenként éles különbségek vannak az országos fejezetek összefoglalói és maguknak a fejezeteknek a mélyreható tartalma között, ami szerkesztői beavatkozást javasol;

39. megerősíti, hogy e kihívások közül sokat le lehetne küzdeni egy független szakértői testület bevonásával a jelentés elkészítésébe, mivel a diplomáciai megfontolások kevésbé kötnék őket; felhívja a Bizottságot, hogy vizsgálja felül az ezzel kapcsolatos álláspontját, és vizsgáljon meg minden lehetőséget arra, hogy független szakértőket vonjon be a jogállamiságról szóló jelentés későbbi kiadásaiba;

40. megerősíti, hogy az éves jogállamisági jelentés nem önmagában álló cél, mivel a helyzet nyomon követése nem elegendő, hanem inkább konkrét végrehajtási intézkedéseket kell eredményeznie az azonosított hiányosságok tekintetében;

***Intézményközi együttműködés és jogállamisági eljárások***

41. tudomásul veszi a Tanács jogállamisági párbeszédének folyamatban lévő értékelését és a Tanács azon kinyilvánított álláspontját, hogy ebben az összefüggésben meg fogja vizsgálni a további lehetséges intézményközi együttműködést; felhívja a Tanácsot, hogy a jogállamisággal kapcsolatos párbeszédét tegye befogadóbbá azáltal, hogy más intézményeket és érdekelt feleket, különösen az Európa Tanács szerveit, például a Velencei Bizottságot, valamint az Európai Parlament képviselőit is meghívja az üléseire;

42. sajnálja, hogy a Bizottság és a Tanács eddig elutasította a Parlament azon ajánlatát, hogy intézményközi megállapodást kössenek a jogállamiságról; megerősíti hajlandóságát a megállapodásról szóló tárgyalások folytatására;

43. addig is felhívja a többi intézményt, hogy legalább a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó javasolt intézményközi kísérleti program keretében vizsgálják meg a további együttműködést, amely gyakorlati módon segítené az

intézmények közötti bizalom kiépítését, különösen a nyomon követés, a párbeszéd és a találkozási gyakorlatok megosztása révén;

44. elítéli az előrehaladás teljes hiányát az EUSZ 7. cikkének (1) bekezdése szerinti, folyamatban lévő eljárásokban; sürgeti a Tanácsot, hogy foglalkozzon a jogállamiságot, a demokráciát és az alapvető jogokat érintő valamennyi új fejleménnyel; ismét felszólítja a Tanácsot, hogy ezen eljárás keretében fogalmazzon meg ajánlásokat, és hangsúlyozza, hogy az ilyen intézkedések további késleltetése a jogállamiság elve Tanács általi megsértésének minősülne; ragaszkodik a Parlament szerepének és hatásköreinek tiszteletben tartásához;

45. felhívja a Bizottságot, hogy a demokráciára, a jogállamiságra és az alapvető jogokra vonatkozó keretfeltételeket minden költségvetési eszközben és folyamatban szerepeltesse, szigorúan ellenőrizze és biztosítsa; e tekintetben felhívja a Bizottságot, hogy ne oldja fel Magyarország számára a kohéziós alapok zárolását, kivéve, ha minden előfeltétel maradéktalanul teljesül, és az adott tagállam igazságszolgáltatása papíron és a gyakorlatban is teljes mértékben függetlennek tekinthető; felhívja a Bizottságot és a Tanácsot, hogy szükség esetén haladéktalanul alkalmazzák tovább a jogállamiságra vonatkozó feltételrendszerről szóló rendeletet, és ne szüntessék meg a Magyarország esetében elfogadott intézkedéseket mindaddig, amíg valamennyi mérföldkövet ténylegesen nem teljesítették; felhívja a Bizottságot, hogy szigorúan ellenőrizze, hogy a jogállamisággal kapcsolatos mérföldkövek a különböző tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveiben teljesülnek-e a finanszírozás folyósításának feltételeként, amikor a tagállamok kifizetési kérelmeket nyújtanak be; felhívja a Bizottságot, hogy e feltételek alkalmazásáért az elsődleges felelősséget a jogállamiságért felelős biztosokra ruházza;

°

° °

46. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak.